

RNDr. Peter Mašán, PhD. – päťdesiatročný

Ivan MIHÁL

Ústav ekológie lesa Slovenskej akadémie vied, Zvolen

Už je tomu okrúhlych 50 rokov, čo uzrel svetlo tohto sveta náš priateľ, kolega a zanieteny zoológ, RNDr. Peter Mašán, PhD. Naisto môžeme pri tejto príležitosti konštatovať, že povestná „päťdesiatka“ má svoj význam tak v osobnom ako aj v pracovnom živote jubilanta, veď nie nadarmo v tomto veku slovenskí zoológovia prekypujú horlivým pracovným nasadením a poniektorí z nich, v dnešnej uponáhľanej dobe, snád' aj osobným zdravím a životným elánom ako za „starých“ dobrých čias.

My všetci vieme, resp. tušíme, čo so sebou prináša tento životný mílnik a očakávame, že život a práca jubilanta, päťdesiatnika, by sa mala prakticky zúročiť v jeho bohatých životných a pracovných skúsenostiach a poznatkoch. Je mi veľkým potešením, že podobnú sumarizáciu životných a pracovných skúseností, vedeckých poznatkov a činov nášho jubilanta môžem urobiť práve ja, pre ktorého je Peter Mašán nielen kolegom zoológom, ale aj bývalým spolužiakom a ozajstným priateľom, od študentských čias až do dnešných dní.

Dovoľte na tomto mieste predložiť Vám stručný prierez života a vedeckej kariéry nášho jubilanta. Peter Mašán sa narodil 17. januára 1966 v Piešťanoch. V rokoch 1972 až 1980 vychodil Základnú deväťročnú školu v Hornej Strede, kde sa už vtedy prejavil jeho veľký záujem o poznávanie prírody a jej štúdium. Práve v tejto dobe sa náš jubilant začína zaujímať o hmyz, zbiera a preparuje motýle a chrobáky alebo sa zúčastňuje rôznych prírodovedných súťaží. Tento špecifický záujem napokon priviedol Petra Mašána na Gymnázium v Novom Meste nad Váhom, kde štúdium v rokoch 1980 až 1984 ukončil maturitnou skúškou. Ale aj na gymnáziu sa Peter zapája do biologických olympiád a stredoškolskej odbornej činnosti s rôznymi prácami, napr. o koprofágnych lajniakovitých chrobákoch (Scarabaeidae) okolia Hornej Stredy. V rokoch 1984 až 1989 jubilant absolvuje odbor „Všeobecná biológia“ na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde na Katedre zoológie študuje špecializáciu „Experimentálna biológia“. Témou jeho dizertačnej práce je „Populačná dynamika masových druhov hematofágnych pakomárikov (Diptera, Ceratopogonidae) na Slovensku“, ktorú vypracoval pod vedením prof. RNDr. Ivana Országha, DrSc. V roku 1989 náš jubilant úspešne ukončuje štúdium štátnou záverečnou skúškou a je mu priznaný titul promovanej biológ. V súvislosti s pôsobením jubilanta na Prírodovedeckej fakulte UK treba dodať, že aj tu sa aktívne angažoval v súťažiach študentskej vedecko-odbornej činnosti, a to na úrovni celoštátnych kôl, keď predmetom jeho študijného záujmu boli spomenuté hematofágne pakomáriky a kosce. V roku 1990, po absolvovaní štátnej rigorózneho skúšky na Prírodovedeckej fakulte UK v odbore Všeobecná biológia, je mu priznaný titul „RNDr“.

Ešte v tom istom roku, po absolvovaní základnej vojenskej služby, sa RNDr. Peter Mašán zamestnal na Ústave zoológie a ekozoológie SAV v Bratislave (teraz Ústav zoológie SAV), kde bol prijatý na trojročný študijný pobyt na Oddelenie zoocenológie pod vedením RNDr. Jána Krištofíka, CSc. Na uvedenom výskumnom ústave pracuje až doteraz, v súčasnosti v Sekcii medicínskej zoológie. V rokoch 1996 až 2001 absolvoval RNDr. Peter Mašán externé doktorandské štúdium na Katedre zoológie Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave, kde pod vedením prof. RNDr. Ivana Országha, DrSc. vypracoval kandidátsku

dizertačnú prácu na tému „Roztoče kohorty Uropodina (Acarina, Mesostigmata) Slovenska“. Po úspešnej obhajobe práce a záverečných skúškach získava v roku 2001 titul „PhD“. Od roku 2002 až doteraz je RNDr. Peter Mašán, PhD. na Ústave zoológie SAV v Bratislave zaradený ako samostatný vedecký pracovník.

Na svojom pracovisku sa Peter Mašán zaoberá štúdiom morfológie, systematiky, chorológie, ekológie a faunistiky vybraných skupín mezostigmátnych roztočov (Acarina, Mesostigmata) a príležitostne, od svojich študentských čias, aj faunistikou koscov (Arachnida, Opiliones) na Slovensku. V rámci svojej pracovnej náplne sa jubilant špeciálne venuje dlhodobému a systematickému výskumu parazitických a medicínsky významných mezostigmátnych roztočov, žijúcich vo vzťahu s teplokrvnými stavovcami a ich hniezdami, ďalej skúma mezostigmátne roztoče žijúce vo vzťahu s koprofilnými, nekrofilnými a drevokaznými článkonožcami a sociálnym hmyzom, ako aj foréziu roztočov a ekologické nároky pôdných mesostigmátnych roztočov. Nuž, z hľadiska uvedeného diapazónu vedeckých aktivít nášho jubilanta, ako sa hovorí, niet čo závidieť, iba obdivovať jeho elán a „zoológickú vášeň“, čo však určite poznajú aj mnohí iní zanietení nadšenci pre akarológiu a zoológiu.

Vedecká iniciatíva a kvalitné výsledky výskumu Petra Mašána podmienili aj jeho odborné aktivity v zahraničí. Náš jubilant opakovane študoval typový materiál roztočov v zbierkach rôznych európskych inštitúcií na krátkodobých pobytoch (napr. v Instituto Sperimentale per la Zoologia Agraria vo Florencii, Zoologische Staatssammlung v Mníchove a v Museo Civico di Scienze Naturali v Bergame). V rokoch 2010 až 2011 absolvoval ročný vedecký pobyt vo Walese v Spojenom Kráľovstve, na Univerzite v Bangore (College of Natural Sciences, School of Biological Sciences), financovaný nadáciou „The Leverhulme Trust“. Na tomto pracovisku ako jedinečný zahraničný špecialista riešil závažnú

vľavo: jún 2004, terény vo Vihorlate s prof. Országhom, vpravo: júl 2002, arachnologické dni na Zborovskom hrade

problematiku forenznej akarológie a nekrofilných roztočov, so zameraním na využitie niektorých druhov kadaverikolných roztočov vo forenznej praxi a kriminológii násilných trestných činov.

Na tomto mieste sa patrí vyjadriť aj ku konkrétnym publikačným vedeckým výstupom nášho jubilanta. Z dostupných údajov môžeme konštatovať, že Peter Mašán doposiaľ publikoval 110 vedeckých prác, týkajúcich sa hore uvedenej vedeckej problematiky. Z tohto množstva prác možno excerpovať 96 pôvodných vedeckých prác, 30 prác v zahraničných karentových impaktových časopisoch, 33 prác v domácich karentových časopisoch a 20 prác v domácich nekarentových časopisoch. Najväčším prínosom sa javí uverejnenie 7 rozsiahlych monografických diel, tak v slovenských ako aj v zahraničných vydavateľstvách. Vo svojich prácach opísal objavy 120 nových a doposiaľ pre vedu neznámych druhov roztočov, najmä z územia Slovenska. Podľa môjho, naozaj len fragmentárneho skúmania, odhadujem citovanosť vedeckých prác nášho jubilanta na vyše 350 citácií „Web of Science“ v širokom spektre vedeckých periodík nielen u nás ale aj v zahraničí. S prihliadnutím na uvedenú publikačnú činnosť Petra Mašána treba dodať, že tieto nesporné publikačné úspechy sú výsledkom plnenia vedeckých aktivít v rámci jeho grantových projektov - ved' len od roku 2002 doteraz bol Peter Mašán vedúcim riešiteľom piatich vedeckých projektov agentúry VEGA.

Všetkým, ktorí Petra Mašána dobre poznajú, je známa jeho zanietenosť pre obdiv prírodných krás, hlavne pre potulky prírodou i turistiku, ale aj pre aktívny oddych v prírode pri „pátraní“ po roztočoch či hubárčení. Od narodenia syna v roku 2007 nachádza najväčšie uspokojenie a radosť v kruhu svojej rodiny. Nuž, čo dodať na záver? Snáď len toto: Vážený náš jubilant, priateľ a kolega Peter, pri príležitosti Tvojho významného životného jubilea si dovoľujem v mene svojom, ako i v mene všetkých Tvojich priateľov, rodiny a kolegov, zaželať Ti predovšetkým pevné zdravie, pohodu a šťastie v kruhu rodiny, kolegov a priateľov, ako aj veľa síl a neuhasínajúceho elánu do ďalších životných a pracovných aktivít, aby si ešte dlhé roky bol pevným pilierom slovenskej akarológie a celej slovenskej zoologickej obce. Nech Ti akarológia a zoológia všeobecne i naďalej ostávajú v Tvojom srdci ako *Scientia amabilis*.

Ad multos annos! Ad multos triumphos!

